

De impact van een wenkbrauwpotlood of een lippenstift reikt soms verder dan je zou denken.
In deze nieuwe reeks gaan we drie maanden lang OP ZOEK NAAR
MENSEN DIE OP EEN ANDERE MANIER MET MAKE-UP OF BEAUTY BEZIG ZIJN.

UITVAARTMAKE-UP

De kracht van make-up

DEEL 3: Robby Pipeleers (35) is thanatopractor, wat betekent dat hij het gros van zijn werkdagen tussen dode lichamen doorbrengt. Gewapend met make-up, geperfectioneerde airbrush technieken en een sterke maag stelt hij alles in het werk om de overledenen op zijn behandeltafel er voor een laatste keer op hun best te laten uitzien.

Tekst LAURE VANDENDAELE Fotografie EVA VLONK

Het was een hete zomer ergens in de vroege jaren negentig. We hadden even genoeg van al dat buiten spelen en zochten de koelte van de verduisterde woonkamer op. Na kort overleg met de buurtkinderen werd beslist dat we een videofilm zouden kijken. Het werd 'My Girl', over een meisje met slingers aan haar fiets en een jongetje dat allergisch is voor werkelijk álles en - spoiler alert - op het einde sterft. Voor mij ging de film vooral over Shelly DeVoto, de coole stiefmoeder die de overledenen in het funerarium in hun kelder voor de laatste keer opmaakt. "They're dead. All they have are their looks", zei ze terwijl ze oma's gesloten oogleden blauw schilderde. Probeer haar maar eens ongelijk te geven. Over wat ik later zou worden hoefde ik mijn hoofd toen nog niet te breken. Ik had wel andere zorgen aan mijn hoofd, zoals welk ijsje ik later die middag uit de grote diepvriezer van de kruidenierszaak om de hoek zou vissen. Maar dat ik in de voetsporen van DeVoto zou treden, stond sinds die warme zomerdag vast. Het is uiteindelijk anders uitgedraaid, maar de fascinatie voor wat make-up - zelfs na iemands overlijden - kan betekenen, is gebleven.

Recent kruiste mijn pad dat van Robby Pipeleers, wiens gelijkaardige nieuwsgierigheid wél uitgroeide tot een voltijdse job en ongekende expertise. Toch word ik op weg naar het interview een beetje zenuwachtig. Heeft iemand die zo intens met de dood bezig

is geen luguber kantje? Nog voor ik Robby de hand schud, is duidelijk dat ik me nergens zorgen over hoeft te maken. Robby is wat men noemt een levensgenieter, eentje die in zijn vrije tijd plaatjes draait op trouwfeesten en 'feesten is mijn leven' als motto hanteert.

Vergezeld door een Bacardi-cola - ik hou het gezien het middaguur bij een koffie - praat hij honderduit over zijn tot de verbeelding sprekende beroep. Ik krijg tegen wil en dank een paar foto's voorgeschoteld die mijn maag doen wankelen. Een reactie die hij duidelijk vaker krijgt. "Veel mensen vinden wat ik doe luguber, maar voor mij is het dagelijkse kost."

Wat doet een thanatopractor precies?

"Bewaarzorg. Het komt erop neer dat ik het lichaam van de overledene inspuut met bepaalde vloeistoffen zodat het langer bewaard kan worden zonder koeling. In de volksmond wordt het wel eens balsemen genoemd, maar dat is niet precies hetzelfde. Verder geef ik ook les in lijkverzorging, daar leer ik studenten de mond te sluiten, het lijk te wassen, op te baren en basismake-up aan te brengen."

Waarom wordt die techniek toegepast?

"Voor het uitzicht van het overleden lichaam. Mensen die een hartaderbreuk of een hartstilstand hebben gehad, worden blauw. Het

“Veel mensen vinden wat ik doe luguber, maar voor mij is het dagelijkse kost”

gezicht, de oren en de nagels verkleuren snel na het overlijden. Je kan die verkleuring met make-up wegwerken maar het is beter om met een neutraal lichaam te starten voor je begint te schminken. Om de kleur van het lichaam weer normaal te krijgen, injecteren we vloeistoffen in het bloedvatstelsel. De vloeistoffen zorgen er ook voor dat slechte sappen, waaronder urine en bloed, geneutraliseerd worden. Die laten we via andere aders uit het lichaam lopen. Bloed zit immers vol bacteriën die meteen na het overlijden voor de ontbinding zorgen. Op die manier stellen we dat proces uit en kan een lichaam tot een week na het overlijden bewaard blijven.”

Wie bepaalt of een lijk op deze manier behandeld wordt?

“Dat is een keuze van de begrafenisondernemer. Je kan een lichaam in een koeling bewaren, maar dan zorgt zelfs de minste aanraking voor blauwe vlekken. Met onze techniek is dat niet het geval. Wij kunnen met behulp van make-up en airbrush een mooi lichaam afleveren. Het is belangrijk dat de familie de overledene nog een laatste keer kan zien in de beste omstandigheden. Naargelang de situatie natuurlijk, zeker na een onverwacht overlijden zoals bij een auto-ongeval.”

Vanwaar de fascinatie voor dit beroep?

“Het zit in mijn genen. Mijn grootouders waren er al mee bezig, al was het toen nog niet zo concreet. Honderd jaar geleden bestond het beroep van begrafenisondernemer immers nog niet. Het was de schrijnwerker die de kisten maakte, die had vaak ook als enige in het dorp een kar om de kist te vervoeren en zo werd je bijna automatisch begrafenisondernemer.”

“De fascinatie voor dit beroep heeft altijd in mij gezeten maar ik kan niet verklaren waar het concreet vandaan komt. Ik herinner me dat ik als kind opkeek naar de begrafenisondernemer die wel eens bij ons thuis over de vloer kwam. Hij reed in van die fantastische grote Amerikaanse wagens, dat was speelgoed voor mij. Ik keek op naar hem zoals andere kinderen naar politiemannen of brandweerlui opkijken. Als zevenjarig jongetje heb ik ooit de jas van mijn vaders trouwkostuum en een grijze hoed aangetrokken om daarna met mijn gocart door de straat te rijden op zoek naar dode vogeltjes om te begraven. Terwijl jongetjes van mijn leeftijd voetballen of kattenkwaad uithaalden, speelde ik begrafenisondernemertje. Toch ben ik uiteindelijk eerder toevallig in het vak gerold.”

Hoezo?

“Dat kwam pas na de zelfdoding van mijn oom. Na het overlijden zag de man helemaal blauw, maar na de behandeling had hij weer een normale kleur. Ik was nieuwsgierig naar hoe zoiets mogelijk was. Toen ik bij ons familiebedrijf Reweghs-Pipeleers begon te werken, nam ook mijn interesse toe om het balsemen zelf te leren. Eerst bij ons in het bedrijf, daarna volgden stages in het buitenland. Ik trok onder meer naar Parijs, Nice, Montréal, Londen en Cannes. Intussen ben ik dertien jaar bezig.”

Herinner je je jouw eerste lijk nog?

“Ja, dat was schrikken, vooral omdat het om een erg uitgemergeld lichaam ging. Ik had nog nooit een oud, naakt lichaam gezien. Maar eigenlijk raak je het snel gewoon.”

Is het niet eng?

“Nee, een lijk doet niets. Ik raak ook niet emotioneel betrokken, maar ik ben natuurlijk ook maar eens mens. Als iemand onder een trein gelegen heeft, ga ik daarna niet snel een spaghetti eten. Toch zie ik een lichaam dat hevig toegetakeld is door een ongeval als een uitdaging. Ook iemand die zich door het hoofd geschoten heeft, wil ik presentabel maken. Andere begrafenisondernemers hebben drie foundations en een blush en doen daar al hun lichamen mee, ik zal echt alles in het werk stellen om ervoor te zorgen dat de familie de overledene nog één keer in de best mogelijke omstandigheden kan zien. Soms werk ik wel vier of vijf uur aan één lichaam.”

Ik neem aan dat de familie zoiets enorm apprecieert.

“Uiteraard. Een mooi afscheid is belangrijk voor het rouwproces. Stel je voor dat een dierbare iets overkomt en de begrafenisondernemer zegt kortweg: ‘Daar kunnen we niets meer mee doen, de kist moet dicht.’ Daar neem ik geen genoegen mee, ik wil een meerwaarde bieden in mijn vak. Andere begrafenisondernemers sturen de moeilijke gevallen wel eens naar mij door, omdat ze weten dat ik er altijd iets van probeer te maken. Ik krijg vaak te horen dat de persoon er beter uitziet dan net voor het overlijden. Dat is het dankbare aan mijn beroep, daarom doe ik het.”

Hoe reageren mensen als je vertelt wat je doet?

“Eerst schrikken ze. Meestal zijn ze onder de indruk en vragen ze zich af of ik niet bang ben. Of dat ik een luguber kantje heb. Maar ik zoek het duistere helemaal niet op.”

ik meer met donkere tinten. Bij hen camoufleer ik vooral vlekken en zorg ik voor een gezonder kleurtje op de lippen. Tegenwoordig wordt in 99% van de gevallen make-up gebruikt.”

Bestaat er zoiets als uitvaartmake-up?

“Het aanbod dat specifiek voor de uitvaart werd ontwikkeld, is beperkt, maar het bestaat. Françoise Hélène Brunelle verliet het Amerikaanse cosmeticamerk Make Up For Ever om haar eigen make-uplijn voor lijken te beginnen. Soms krijg ik door bedrijven producten toegestuurd om te testen bij overledenen, maar over het algemeen kan ik al mijn benodigdheden in het reguliere circuit vinden. Intussen blijf ik experimenteren en zoek ik naar de perfecte samenstelling van producten, het is immers een stiekeme droom om ooit zelf mijn eigen make-uplijn voor professionals in de uitvaartsector te lanceren.”

Wat was de grootste uitdaging op je tafel?

“Dat was een man die door een kogel in het gezicht geraakt was, waardoor een reconstructie van het gezicht noodzakelijk was. Ik heb die wonde langs de binnenkant onderhuids dichtgenaaid en met wax afgewerkt. Om het gereconstrueerde gezicht zo weinig mogelijk aan te raken werd het gezicht als laatste stap met airbrush gemaquilleerd. Verder herinner ik me een jonge kerel die net voor het overlijden aan zijn hoofd was geopereerd, waardoor een groot deel van zijn haar was weggeschoren. Toen heb ik aan de achterkant van het hoofd haren weggenomen en met wax vooraan ingeplant. Van de ingreep was niets meer zichtbaar. Zonder make-up was dit nooit mogelijk geweest.”

“Mocht er geen make-up zijn, zouden we heel wat mensen slapeloze nachten bezorgen”

Hoe gaat het concreet in zijn werk?

“De thanatopraxie gebeurt in het funerarium. In mijn atelier corrigeer ik het gezicht, zo moet ik bijvoorbeeld vaak de mond sluiten. Dat is heel belangrijk want de mond heeft een grote impact op het gezicht. Je moet daar een goede feeling voor hebben. Bij een *skin slip*, als de huid bij de overledene loslaat, hecht ik die opnieuw met was. Eens dat allemaal goed zit, begin ik aan het haar. Pas daarna volgt de make-up, dat doe ik het liefst in de groetkamer omdat het licht er anders is dan in mijn atelier. Ik zou niet willen dat de kleuren die ik gebruik er in een ander licht niet meer goed zouden uitzien.”

Hoe bepaal je welke make-up je gebruikt?

“De meeste mensen die sterven, zijn ouderen en die dragen doorgaans weinig make-up. Ik hou het basic en gebruik vaak enkel een beetje blush om de wangen rozig te maken, lippenstift of gloss. Ik hanteer dus nooit highlights en shadows! Tenzij het om een jong slachtoffer zou gaan en de familie het vraagt. Ik smeer ook nooit kilo's make-up op het gezicht, hoe minder ik kan gebruiken en hoe natuurlijker het resultaat, hoe beter ik het vind. Ik gebruik make-up vooral om verkleuringen weg te werken, ook op handen, schouders en in de hals. Wist je dat vingernagels witter worden eens iemand overleden is? Die geef ik dan opnieuw een gezonde uitstraling met een beetje roze blush. Bij mannen hou ik het vaak neutraal en werk

Heb je al eens iemand moeten behandelen die je kent?

“Hoe ouder je wordt, hoe meer mensen er wegvallen. Het is dus al gebeurd dat ik een schoolkameraad van vroeger op mijn tafel had liggen. Die moeten natuurlijk ook verzorgd worden. En eigenlijk doe ik de mensen die ik ken nog het liefst zelf. Zoals mijn grootmoeder bijvoorbeeld. Ik weet wat ik aan het doen ben en hoe het moet. Als ik het doe, dan weet ik dat het goed is.”

Heb je zelf nog schrik voor de dood?

“Helemaal niet, het lijkt me zelfs iets geweldigs. Met mij mogen ze doen wat ze willen. Maar ik wil niet terugkomen. Daarom wil ik alles gezien en gedaan hebben voor het zover is.”

Wat betekent make-up voor jou?

“Make-up is noodzakelijk. Zonder zou ik mijn werk niet kunnen doen. Mocht er geen make-up zijn, zouden we heel wat mensen slapeloze nachten bezorgen. Denk bijvoorbeeld aan kleine kinderen die hun overleden grootmoeder nog een laatste keer komen groeten. Als oma daar met een rood hoofd ligt, slapen ze die nacht niet. Neem dat maar van mij aan.”